

Asia: VN/22967/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) kiittää lausuntopyyntöä ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Esityksen mukaan 1.8.2025 alkaen opiskelijat siirrettäisiin yleisen asumistuen piiristä takaisin kevyesti uudistetun opintotuen asumislisän piiriin. Muutos ei kuitenkaan koskisi lasta huoltavia opiskelijoita.

SLL vastustaa esitettyä lakimuutosta. Opiskelijoille suunniteltu asumislisä on rajatumpi eikä sen taso ole taloudellisena tukimuotona riittävä. Syyt opiskelijoiden asumisen tukemisen muutoksille vuonna 2017 olivat perustellut: yleisen asumistuen myötä opiskelijoiden saama asumisen tuki yhteiskunnalta määräytyy samoin perustein kuin muidenkin pienituloisten kansalaisten, tarve siirtyä asumistukijärjestelmästä toiseen elämäntilanteen muuttuessa on poistunut ja tukea on mahdollista saada ympärivuotisesti.

Mikäli opiskelijat siirretään jälleen opintotuen asumislisän piiriin, maksetaan tukea ainoastaan opiskelukuukausilta. Kaikilla opiskelijoilla ei mahdollisuutta kesäopintoihin ja kesätyötä voi olla vaikeaa saada, jolloin kesäaikaiset asumismenot voivat aiheuttaa vaikeuksia toimeentuloon ja lisätä tarvetta toimeentulotukeen. Myös Kela on arvioinut, että muutos lisäisi noin 19 000 opiskelijalla toimeentulotuen tarvetta. Toimeentulotukea saadakseen suurimman osan opiskelijoista tulee ensin nostaa ja käyttää opintolainansa, mikä lisää velkaantumista. SLL pitää keskeisenä, että esitetyn muutoksen vaikutuksia seurattaisiin tältä osin ja tehtäisiin tarvittaessa muutoksia. Kesäajan toimeentulon turvaaminen on SLL:n näkemyksen mukaan kaikista olennaisin muutostarve nykyisessä lakiluonnoksessa.

SLL pitää nurinkurisena, että hallitus on hallitusohjelmassaan päättänyt aloittaa opintotukijärjestelmän kokonaisuudistuksen, jonka yhteydessä yhteisasumista tukevaa tukijärjestelmää oli tarkoitus pohtia. Esitysluonnos asumislisään siirtymisestä on kuitenkin tehty ennen kuin opintotukiudistuksen nimissä on ehditty toteuttaa yhtäkään vaikutusarviointia tai linjausta.

Opiskelijoiden siirtoa pois yleiseltä asumistueltä on perusteltu julkisessa keskustelussa muun muassa sillä, että opiskeluun kuuluu niukkuus, ja että opiskelijoiden tulisi asua halvemmissa kimppekämpissä ja soluasunnoissa. Opiskelija-asuntoja ei kuitenkaan riitä läheskään kaikille opiskelijoille ja soluasuntoja on entistä vähemmän tarjolla, joten mahdollisuudet muuttaa halvempaan asuntoon voivat olla hyvin rajalliset. Tukitason aleneminen voi lisätä työntekoa opiskelun ohessa, mikä taas voi heikentää opiskelijoiden jaksamista ja hidastaa opintojen suorittamista. Samaan aikaan opintotukioikeuteen liittyy vaatimus opintojen riittävästä etenemisestä. SLL arvioi, että muutos lisäisi entisestään koulupudokkuutta ja opintojen pitkittymistä, ja pahimmillaan myös nuorten asunnottomuutta.

Opiskelija-asuntorakentamiseenkin hyödynnettyä valtion tukemaa asuntotuotantoa (ARA) supistetaan hallitusohjelman mukaisesti samalla, kun kansalaisten toimeentuloa on jatkuvasti heikennetty erilaisin keinoin. Kun edullisia asuntoja etsii opiskelijoiden lisäksi suurempi joukko muita pienituloisia kansalaisia, hankaloituu tilanne jatkuvasti lisää. Hallitusohjelman mukaan hallitus tahtoo huomioida asunnottomuuden poistamisessa erityisesti nuoret asunnottomat. SLL katsoo, että tähän tavoitteeseen ei hallituksen toteuttamilla ja suunnittelemissa toimenpiteillä päästä. Riski vuokravelkojen kasaantumiseen, häättöihin ja asunnottomuuteen kasvaa, minkä myötä ihminen joutuu erityisen haavoittuvaan asemaan.

SLL on erityisen huolissaan nuorten ja opiskelijoiden mielenterveydestä ja jaksamisesta. Yksi mielenterveyttä heikentävä tekijä on huoli taloudellisesta pärjäämisestä. Ehdotettujen muutosten vuoksi yhä useampi opiskelija joutuu kantamaan huolta rahojensa riittämisestä, mikä voi osaltaan vaikuttaa myös koulutukseen hakeutumiseen kielteisesti. Kaikki opiskelijat eivät kykene täydentämään toimeentuloaan lainan tai palkkatulojen avulla, eikä monilla ole läheisiä, jotka voisivat tukea taloudellisesti tiukan paikan tullen.

Hynönen Iiris
Suomen Lukiolaisten Liitto